

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad y cyfarfod:	8 Rhagfyr 2022
Aelod Arweiniol/Swyddog:	Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant / Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a'r Amgylchedd
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Traffig, Parcio a Diogelwch ar y Ffyrdd.
Teitl:	Cyflwyniad Terfyn Cyflymder 20mya ar Rwydwaith Ffyrdd y Sir

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Bwriad yr adroddiad yw egluro'r cefndir i'r terfyn cyflymder o 20mya a fydd yn cael ei sefydlu cyn bo hir mewn trefi a phentrefi ar draws Cymru, yn cynnwys meini prawf Llywodraeth Cymru ar gyfer adnabod eithriadau i'r terfyn cyflymder diofyn. Mae'r adroddiad hefyd yn egluro'r broses y mae swyddogion yn ei dilyn i adnabod eithriadau i'r terfyn diofyn.
- 1.2. Rhoi trosolwg o'r tasgau y mae'n ofynnol i'r Cyngor ymgymryd â nhw i baratoi ar gyfer y dyddiad pan ddaw'r terfyn cyflymder diofyn i rym, sef 17 Medi 2023.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Rhoi dealltwriaeth fanwl i'r Pwyllgor o'r egwyddorion y tu ôl i'r terfyn cyflymder 20mya diofyn a'r meini prawf ar gyfer gwneud eithriadau iddo.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad a'r atodiadau sydd ynghlwm ag o ac y rhoi sylwadau ar y broses y mae'r Cyngor yn ei dilyn.

4. Manylion yr adroddiad

Cefndir

- 4.1. Yn 2020, derbyniodd Llywodraeth Cymru bob un o'r 21 argymhelliad yn adroddiad y Tasglu a gomisiynodd i edrych ar yr achos dros wneud 20mya yn derfyn cyflymder diofyn mewn trefi a phentrefi ar draws Cymru. Mae copi o adroddiad y Tasglu i'w weld yn Atodiad A.
- 4.2. Mae'r adroddiad yn cynnwys tystiolaeth lethol y bydd terfyn cyflymder diofyn o 20mya yn arwain at lai o wrthdrawiadau ffyrdd a llai o anafiadau difrifol.
- 4.3. Mae'r adroddiad hefyd yn cyfeirio at dystiolaeth bod terfynau cyflymder o 20mya yn arwain at fwy o gerdded a beicio oherwydd bod defnyddwyr y ffordd agored i niwed yn teimlo'n fwy diogel gyda hynny yn ei dro'n arwain at fanteision iechyd a lles. Bydd cerdded a beicio yn lle defnyddio car hefyd yn cyfrannu at ostwng allyriadau carbon.
- 4.4. Yn 2021 dewisodd LIC nifer o leoliadau i beilota'r terfyn cyflymder 20mya, un o'r rhain oedd Bwcle yng Ngogledd Cymru. Pwrpas sefydlu'r safleoedd peilot oedd profi'r broses a gweld a fyddai unrhyw broblemau'n codi.
- 4.5. Yn ôl y gyfraith mae ffyrdd sydd â goleuadau stryd yn 'Ffyrdd Cyfyngedig', ac ar hyn o bryd y terfyn cyflymder ar hyd ffyrdd o'r fath yw 30mya, oni bai y gwnaed Gorchymyn Traffig i newid y terfyn cyflymder. Mae mwy neu lai pob ffordd yn ein trefi a'n pentrefi yn Ffyrdd Cyfyngedig.
- 4.6. Mae Adran 81(1) o Ddeddf Rheoleiddio Traffig Ffyrdd 1984 yn datgan bod Ffyrdd Cyfyngedig yn destun terfyn cyflymder o 30mya.
- 4.7. Ym mis Gorffennaf 2022, pasiodd y senedd y prif Offeryn Statudol yn diwygio Adran 81 o Ddeddf Rheoliadau Traffig Ffyrdd 1988 fel y mae'n berthnasol i Gymru, gan wneud 20mya yn derfyn cyflymder gorfodol ar ffyrdd cyfyngedig. Bydd y newid deddfwriaethol hwn yn dod i rym ar 17 Medi 2023.

Eithriadau i'r terfyn cyflymder 20mya diofyn

- 4.8. Mae LIC yn cydnabod na fydd terfyn cyflymder o 20mya yn briodol ar gyfer pob ffordd mewn trefi a phentrefi. Maen nhw felly wedi datblygu canllawiau i helpu

Cynghorau i adnabod ffyrdd, neu ddarnau o ffyrdd, na ddylid eu cynnwys. Cyfeirir at y ffyrdd hyn fel 'Eithriadau' oherwydd y byddant yn eithriadau i'r terfyn cyflymder 20mya diofyn.

- 4.9. I wneud ffordd yn eithriad i'r terfyn cyflymder 20mya diofyn bydd yn ofynnol gwneud Gorchymyn Traffig newydd a fydd yn gwneud y terfyn cyflymder ar y ffordd benodol honno yn 30mya.
- 4.10. Cyfrifoldeb awdurdodau priffyrdd lleol, fel un Sir Ddinbych, yw gosod terfynau cyflymder lleol. Fodd bynnag mae LIC yn argymhell yn gryf y dylid dilyn eu canllawiau hwy er mwyn sicrhau ymdriniaeth gyson ar draws Cymru. Bydd hefyd yn helpu gyda derbyniad ehangach y terfyn cyflymder diofyn.
- 4.11. Mae LIC wedi datblygu meini prawf eithrio yn seiliedig ar y tebygolrwydd y bydd 'nifer sylweddol o gerddwyr a beicwyr yn teithio ar hyd neu ar draws ffordd. I helpu awdurdodau lleol i wneud yr asesiad hwn, maen nhw wedi datblygu'r 'meini prawf lle' canlynol:
- (i) A oes ysgol neu sefydliad addysgol o fewn 100 metr i'r ffordd?
 - (ii) A oes canolfan gymunedol o fewn 100 metr i'r ffordd?
 - (iii) A oes ysbyty o fewn 100 metr i'r ffordd?
 - (iv) A oes eiddo preswyl neu fanwerthu ar ymyl y ffordd, a mwy nag 20 eiddo fesul cilomedr o ffordd (h.y. 5 eiddo neu fwy fesul 250 metr o ffordd)?
- 4.12. Bwriad y meini prawf uchod yw osgoi'r angen am derfyn cyflymder o 20mya lle nad oes fawr o bosibilrwydd y bydd cerddwyr a thraffig yn cymysgu. Mae enghreifftiau o'r fath leoliadau'n cynnwys ffyrdd â thanlwybrau neu bontydd troed yn eu croesi. Rhoddodd LIC ddelwedd enghreifftiol o leoliad o'r fath yn eu dogfennaeth gychwynnol ar gyfer y prosiect, gweler Atodiad B. Yn gyffredinol nid oes ffyrdd fel hyn yn nhrefi Sir Ddinbych gan mai mewn trefi a dinasoedd mwy y maent i'w cael yn gyffredinol.
- 4.13. Mae'r rhan fwyaf o'r ffyrdd yn ein trefi a'n pentrefi yn diwallu maen prawf (iv) ym mharagraff 4.11 uchod.
- 4.14. Mae LIC hefyd wedi awgrymu os mai dim ond un ochr o ffordd sydd wedi'i datblygu ac nad oes llwybr troed ar yr ochr arall, yna does fawr ddim rheswm i

gerddwyr groesi'r ffordd ac am y rheswm hwnnw y gallai fod yn addas iddi aros yn ffordd 30mya. Rydym wedi defnyddio'r rhesymeg hon wrth ddynodi ein rhestr o eithriadau.

- 4.15. Rhedodd LIC algorithm i bennu eithriadau ac amlygodd hyn 14 eithriad posibl yn Sir Ddinbych. Roedd rhai anomaleddau yn yr algorithm, er enghraifft dynododd eithriadau ar gyfer rhannau o gylchfannau a rhai manau preswyl. Cywirodd swyddogion yr anomaleddau hyn gan adnabod hefyd eithriadau yr oedd yr algorithm wedi'u methu, er enghraifft lle mae'r A525 yn mynd i mewn i'r Rhyl o Ruddlan.
- 4.16. Mae Atodiad C yn cynnwys rhestr a mapiau o leoliadau ein heithriadau arfaethedig h.y. y ffyrdd hynny yr ydym yn awgrymu y dylent aros yn rhai 30mya.
- 4.17. Rydym yn bwriadu cychwyn y broses o wneud Gorchmynion Traffig Statudol ar gyfer yr eithriadau arfaethedig hyn dros yr wythnosau nesaf a byddwn yn cysylltu â'r holl aelodau lleol y lleoliadau hyn i drafod yr ymgynghoriad.
- 4.18. Mae swyddogion yn mynychu gweithgor rheolaidd gyda chydweithwyr o awdurdodau lleol eraill yng Ngogledd a Chanolbarth Cymru, yr asiantaeth cefnffyrdd, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Llywodraeth Cymru. Pwrpas y cyfarfodydd hyn yw monitro cynnydd, trafod ymholiadau technegol, rhannu arfer da a sicrhau bod ein hymdriniaeth yn 'gyffredinol gyson' ag awdurdodau eraill.

Arwyddion Traffig a Marciau Ffordd

- 4.19. Bydd y newid i'r terfyn cyflymder diofyn o 20mya yn gofyn am waith sylweddol oherwydd y bydd angen tynnu'r holl arwyddion 30mya a chodi rhai 20mya. Bydd hefyd yn angenrheidiol newid rhai marciau ffordd ar y pwyntiau mynediad i drefi a phentrefi lle mae marc '30' crwn ar y ffordd.
- 4.20. Bydd angen i ni hefyd newid ein harwyddion electronig (arwyddion sy'n cael eu hysgogi gan gerbydau) sy'n arddangos symbol '30' milltir wedi'i oleuo. Bydd hefyd angen newid y cyflymder sy'n ysgogi'r arwyddion hyn i adlewyrchu'r terfyn cyflymder diofyn newydd.

4.21. Mae swyddogion wedi bod yn datblygu'r tasgau uchod yn becynnau gwaith yn ôl ardal ddaearyddol a bydd nifer o wahanol gontractwyr yn cael eu defnyddio i wneud y gwaith.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1. Mae'n cefnogi'r amcan allweddol o "Sir Ddinbych fwy cysylltiedig". Bydd terfyn cyflymder is yn lleihau nifer a difrifoldeb gwrthdrawiadau traffig ar yr un pryd ag annog mwy o ddefnydd o ddulliau teithio llesol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Mae'r prosiect yn cael ei ariannu'n llwyr drwy grant gan Lywodraeth Cymru. Cawsom £23,281 o gyllid grant y flwyddyn ariannol ddiwethaf. Rydym wedi derbyn £239,010 y flwyddyn ariannol hon, y rhan fwyaf ohono ar gyfer arwyddion traffig. Yn ddiweddar gofynnodd LIC i awdurdodau lleol gyfrifo faint o gyllid grant y bydd arnynt ei angen yn ystod blwyddyn ariannol 2023-24. Rydym wrthi'n asesu hyn ar hyn o bryd. Rydym yn amcangyfrif ar hyn o bryd mai tua £350,000 fydd cost cyfan y prosiect i Sir Ddinbych, sy'n golygu y bydd angen £88,000 o gyllid grant yn ychwanegol yn 2023-24, fodd bynnag mae'r union ffigyrau eto i'w cadarnhau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Ni chynhaliwyd Asesiad o Effaith ar Les gan mai menter genedlaethol sy'n cael ei chyflwyno gan Lywodraeth Cymru yw hon.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Bydd angen Gorchymyn Traffig ar gyfer y ffyrdd a fydd yn cael eu gwneud yn eithriadau rhag y terfyn cyflymder 20mya diofyn. Bydd ymgynghoriad cyhoeddus yn cael ei gynnal fel rhan o'r broses statudol o wneud Gorchymyn Traffig.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn gan mai Llywodraeth Cymru sy'n darparu'r cyllid ar gyfer y newidiadau. Efallai y bydd llai o bwysau ar y gyllideb cynnal a chadw arwyddion yn y tymor canolig oherwydd y rhaglen hon o osod arwyddion newydd.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Y risg mwyaf cysylltiedig â'r prosiect yw gwrthwynebiad cyhoeddus i'r terfyn cyflymder diofyn. Serch hynny, gan fod hon yn rhaglen genedlaethol, gallwn leihau'r risgiau hyn drwy fabwysiadu ymdriniaeth gyson o ran y modd yr ydym yn defnyddio canllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer eithriadau. Hefyd bydd ein Tîm Cyfathrebu a Marchnata yn hyrwyddo ymgyrch cyhoeddusrwydd cenedlaethol Llywodraeth Cymru.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000

11.2. Mae adran 7.2.1 a 7.2.3 o Gyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu pwerau Craffu o safbwynt ystyried y camau i'r Cyngor eu cymryd mewn perthynas â chyflawni ei swyddogaethau a materion sy'n effeithio ar breswylwyr.